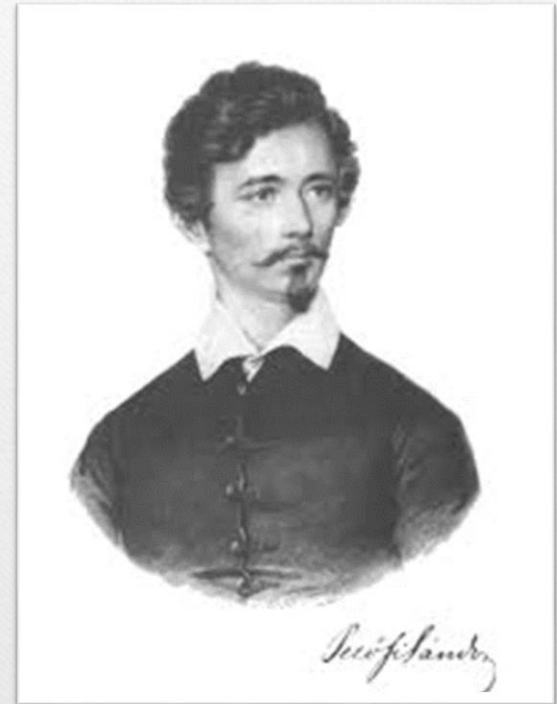

Petőfi Sándor
(1823 – 1849)

Az alföld

- Kiskunfélegyházán töltötte gyermekéveit
- Életének rövid, alig 26 esztendeje alatt szinte az egész Magyarországot bebarangolta
- Nyugtalan volt, sokat utazgatott, főleg gyalog
- 1844. június végén segédszerkesztője lesz a Pesti Divatlapnak

- Biztos állása megerősíti munkakedvét
- Itt és ekkor írja első tájleíró versét, Az alföldet
- Emlékezetében idézi fel szülőföldjét, ahova visszavágyik

Szómagyarázat:

honn – otthon

róna – síkvidék

délibáb – fénytörés a nyári forróságban,
fordított kép

csárda – vendéglő, kocsmá

szemfödél – a halott arcát eltakaró kendő

vércse – ragadozó madár

királydinnye – tüskés gyomnövény

szamárkenyér –
kék mezei virág

árvalányhaj – fűféle,
régen a kalap mellé
tűzték

Olvasókönyv 81. oldal

Az alföld

Mit nekem te zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom
Börtönéből szabadúlt sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Felröpülök ekkor gondolatban
Túl a földön felhők közelébe,
S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kunságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.

Méneseznek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
Ringatózik a kalászos búza,
S a smaragdnak eleven színével
A környéket vígan koszorúzza.

Idejárnak szomszéd nádasokból
A vadlúdak esti szürkületben,
És ijedve kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

A tanyákon túl a pusztá mélyén
Áll magányos, dőlt kéményü csárda;
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Odafészkel a visító vércse,
Gyermekektől nem háborgatottan.

Ott tenyészik a bús árvalányhaj
S kék virága a szamárlenyeérnek;
Hűs tövéhez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettök, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya. -

Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sír is fölöttem.

Pest, 1844. július

Műnem: líra

Műfaj: tájleíró költemény

Azokat az érzelmeket fejezi ki, amelyek egy táj szemlélése nyomán támadnak a költőben

Érezhető Petőfi természet iránti imádata. A magyar puszta, a poros, sík vidék hű ábrázolója.

A költő felülről láttat, majd fokozatosan szűkít és tágít.

Az alföldi táj a **szabadság** szimbólumává válik (akadálytalan, szabad mozgás kint a végtelenben), költő – táj bensőséges kapcsolata

Alföld – szülőföld – otthon

12 versszak, 4 soros strófák

Félrímes sorok (xaxa)

Stíluseszközök

Hasonlat – két dolog, személy, tárgy, esemény, jelenség összehasonlítása, valamilyen közös tulajdonság, hangulati hasonlóság alapján. Két részből áll: a hasonlított (ismeretlen) + hasonlító (ismert).

Leggyakrabban a *mint*, *akár*, *mintha* kötőszóval kapcsoljuk össze.

Pl.: „...**mint** halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya.”
ködoszlop - templomtorony

Metafora (névátvitel)– két dolog, tárgy, személy, esemény azonosítása valamilyen külső vagy belső tulajdonság alapján.

Hasonlattá alakítható.

P1. „Börtönéből szabadult sas lelkem”
lírai én (lélek) - sas

Költői jelző – a képszerűség egyik eszköze.

Szemléletessé teszi a jelzett szót.

P1. kalászos búza, esti szürkületben stb.

Megszemélyesítés – élettelen dolgokat is élőnek,
cselekvőnek mutat be.

Pl. „A homályból kék gyümölcsfák orma néz”
„S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe”
„Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.”

Id. Margó Károly: Magyar alföldi táj gémeskúttal

- A kétféle táj szembeállításával indul a vers (hegyvidék – alföld, rónaság)
- A gémeskút, tanya, csárda, templomtorony az alföldi táj egy-egy gyűjtőpontja, fókusza
- A vers a távolitól a közeliig, majd újra a távoliig haladva váltja a nézőpontot (felhők, tanya, nádas, csárda...)
- Az utolsó versszak – meghitt, őszinte, személyes vallomás:

„Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!

Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.

Itt borúljon rám a szemfödél, itt

Domborodjék a sír is fölöttem.”

Feladat

1. **Herman Ottó által megfigyelt jellegzetes alföldi növények közül melyik szerepel Az alföld című versben?**

Pl.: mocsári gólyahír, tökvirág, porcsinfű, pipitér, ökörfarkkóró, bojtorján, kikerics, kökörcsin, szarkaláb, nefelejcs, kamilla, királydinnye, kakukkfű, csalán, nőszirm, pitypang, vadberkenye, szamárlenye, bogáncs, káka, sás, nád, cirok, farkasfog, zsurló, pásztortáska, pipacs.

2. **Fejezd ki más szóval!** (Olvasási munkafüzet 59. oldal)

„Ott **tenyészik** a bús árvalányhaj” terem, nő, él
„A környéket vígan **koszorúzza**” körbeveszi, körbezárja

Feladat - Olvasókönyv 83. oldal

5. Melyik versszak a legmozgalmasabb és lehangosabb? Miért?

Az 5. versszak – hangbenyomások: zúg, lódobogás, kurjantás, ostorpattogás...

„Méneseeknek **nyargaló futása**
Zúg a szélben, körmeik **dobognak**,
S a csikósok **kurjantása** hallik
S **pattogása** hangos ostoroknak.”

Összefoglaló

Műnem: líra

Műfaj: tájleíró költemény

12 versszak, 4 soros strófák

Rímképlete: xaxa

Stílusesszközök:

hasonlat, megszemélyesítés, metafora, költői jelző

A köznapi jelenségek: gulya, csárda, szamárkenyér, itatókút stb. bemutatása teszi lehetővé a vers végén olvasható szubjektív vallomást.

Alföld - szülőföld - otthon

Házi feladat

1. Húzd alá a hangutánzó és hangulatfestő szavakat!
2. Készítsd el Az alföld című verset képregényben
3. Költői jelző vadászat (<https://bit.ly/2WQZneJ>)

<https://learningapps.org/4732046>

Hallgassátok meg a verset Bessenyei Ferenc előadásában!
(<https://bit.ly/2E1h2cc>)